

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2000, sp. zn. 9 Tz 219/2000, ECLI:CZ:NS:2000:9.TZ.219.2000.1

Číslo: 21/2001

Právní věta:

Jestliže příkaz k úhradě jako bezhotovostní platební prostředek je padělán nebo pozměněn takovým způsobem, že obsahuje zdánlivě správné a reálné údaje, které jsou potřebné a způsobilé k uskutečnění platebního styku, pak v jednání pachatele, který jej takto padělá (pozmění) v úmyslu uskutečnit jeho prostřednictvím platební styk, popř. takový příkaz k provedení platebního styku předloží, lze spatřovat trestní čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. za použití § 143 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 01.11.2000

Spisová značka: 9 Tz 219/2000

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Padělání a pozměňování peněz

Předpisy: § 140 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněných Ing. T. M., CSc., Ing. J. Č. a M. P. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 3. 2000 sp. zn. 4 To 3/2000 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 9. 1999 sp. zn. 31 T 5/99 a Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 9. 1999, č. j. 31 T 5/99-528, byli obvinění Ing. T. M., CSc., Ing. J. Č. a M. P. uznáni vinnými pokusem trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, odst. 4 tr. zák., trestným činem padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák., za použití ustanovení § 143 tr. zák., a pokusem trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 8 odst. 1 k § 176 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., a byli za to odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody v trvání 5 let u obviněných Ing. M. a Ing. Č. a v trvání 5 a půl roku u obviněného M. P. Obvinění Ing. M. a M. P. byli pro výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody

zařazení do věznice s ostrahou a obviněný Ing. J. Č. byl pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice s dozorem. Podle zjištění krajského soudu se obvinění trestné činnosti dopustili v podstatě tak, že po předchozí vzájemné dohodě, v úmyslu získat majetkový prospěch, Ing. J. Č. dne 5. 5. 1998 vystupující jako M. H., po předložení pozměněného občanského průkazu na jméno M. H., do něhož byla vlepena jeho fotografie, a padělaného živnostenského listu s obchodním jménem M. H., které mu za tím účelem opatřil obviněný M. P., založil v IPB, a. s., v pobočce N., běžný účet s názvem M. H. a následně dne 25. 11. 1998 v IPB, a. s., v pobočce O., po předložení padělaného příkazu k úhradě opatřeného napodobeninou podpisu J. S. a dalším smyšleným podpisem, k převodu finanční částky ve výši 4.116.326,- Kč z účtu majitele VŠB – TU O., se obviněný Ing. J. Č. na základě pokynů od obviněných M. P. a Ing. T. M., CSc., který mu také předložil potřebné doklady k výběru, pokusil dne 2. 12. 1998 v IPB, a. s., v pobočce N., ke škodě VŠB – TU O., vybrat finanční hotovost ve výši 4.000.000,- Kč, k čemuž nedošlo, neboť podezřelá bankovní operace nebyla realizována a obvinění byli zadrženi orgány Policie ČR.

K odvolání všech tří obviněných Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 10. 3. 2000, č. j. 4 To 3/2000, rozhodl v neveřejném zasedání tak, že z podnětu podaných odvolání výše citovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě zrušil v celém rozsahu, a to z důvodů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. a podle § 259 odst. 1 tr. ř. rozhodl, že se věc vrací soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle odůvodnění tohoto usnesení se tak stalo zejména proto, že závěry krajského soudu o tom, že obvinění jednali od počátku ve spolupachatelství, jsou nejasné a pochybné. Podle názoru odvolacího soudu je v této otázce rozsudek v zásadě nepřezkoumatelný, neboť není zřejmé, na jakém skutkovém podkladě dospěl krajský soud k tomuto zjištění, a navíc je v tomto ohledu výroková část rozsudku (tzv. skutková věta) i v rozporu s jeho odůvodněním. Dále vytkl soudu prvního stupně, že nedostatečně provedl popis skutkového děje z toho pohledu, z jakých důvodů nedošlo k dokonání trestného činu podvodu. Zejména soud prvního stupně nevysvětlil, jak nahlíží na jednání obviněných ve skutkovém omylu, který byl vyvolán pracovníky banky ve spolupráci s policií. Dále je napadený rozsudek nepřezkoumatelný též ve vztahu k užití padělané veřejné listiny, a to v tom smyslu, kterou listinu má krajský soud na mysli, zda jen občanský průkaz nebo i živnostenský list. Dále je také nejasné, vůči kterému subjektu podvodné jednání směřovalo, tj. kdo měl být uveden v omyl, kterému subjektu měla vzniknout škoda a v jaké výši, a ve kterém okamžiku došlo k dokonání trestného činu podvodu. Tyto okolnosti jsou významné i z hlediska posouzení podoby trestní součinnosti ze strany jednotlivých obviněných. Rozsudek krajského soudu je nejasný i v tom, že podle názoru soudu prvního stupně se na jedné straně nepodařilo prokázat, kdo konkrétně padělal příkaz k úhradě a proto soud tuto skutečnost nepřičetl k tíži žádnému z obviněných, na druhé straně, a to v rozporu s formální logikou, tentýž soud učinil ryze spekulativní závěr o tom, že příkaz k úhradě museli udat právě obvinění, neboť nevznikl ani náznak toho, že by se na jeho udání mohla podílet i jiná osoba. Podle názoru odvolacího soudu se však ani v tomto případě nepodařilo prokázat, kdo příkaz k úhradě udal, zda to byl některý z obviněných, nebo např. na jeho žádost osoba jiná. Z výpovědí pracovníků banky přitom vyplynulo, že příkaz k úhradě mohl podat prakticky kdokoli.

V souvislosti s právním posouzením stíhané trestné činnosti odvolací soud vytkl soudu prvního stupně především to, že nesprávně posoudil jednání obviněných též jako trestný čin padělání a pozměňování peněz dle § 140 odst. 2 tr. zák. za užití ustanovení § 143 tr. zák. Podle názoru odvolacího soudu novelizací ustanovení § 143 tr. zák. zákonem č. 253/1997 Sb. došlo sice k rozšíření trestněprávní ochrany i na tuzemské bezhotovostní platební prostředky, ovšem nejednalo se o rozšíření na jakékoliv bezhotovostní platební prostředky. Odvolací soud má za to, že musí jít o kvalifikovanou podobu chráněných platebních prostředků, což je zejména podmíněno existencí určitých ochranných prvků podstatně znesnadňujících jejich padělání a záměnu (např. druh papíru, sériová čísla, průsvitky), kontrolovanou procedurou zhotovení (povolení k vydávání, kontrola a evidence, popř. limity počtu), přičemž teprve tato kvalifikovaná podoba navenek zajišťuje vyšší míru

garance jejich pravosti. Musí jít o instrumenty, které plní obdobné funkce jako peníze, přičemž tyto musí být svým významem a charakterem souměřitelné s penězi. V případě, že u bezhotovostního platebního styku se používají obvyklé a běžné příkazy k úhradě či inkasu, které jsou pouhými formuláři bez jakýchkoliv ochranných prvků a mohou mít dokonce poněkud odlišnou podobu v jednotlivých případech a mohou být bez jakékoliv sankce rozmnožovány na kopírkách, jejichž funkce je funkci peněz dosti vzdálena, nemůže jít o prostředky bezhotovostního styku požívající zvýšenou zákonnou ochranu ve smyslu ustanovení § 143 tr. zák. Ve skutečnosti jde o pouhé formuláře, jejichž podoba není prostředkem garance jejich pravosti. S ohledem na výše uvedené důvody odvolací soud proto zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně, neboť shledal existenci vad vyplývajících z ustanovení § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř., přičemž věc vrátil soudu prvního stupně s tím, aby na základě rozhodnutí odvolacího soudu znovu pečlivě přehodnotil svá skutková zjištění a se zaměřením na hledisko individuální trestněprávní odpovědnosti učinil závěry o právní kvalifikaci jednání jednotlivých obviněných, pokud u nich dospěje k závěru o prokázání viny. Úkolem soudu prvního stupně bude též úplně a výstižně definovat skutkovou větu tak, aby korespondovala s právní kvalifikací jednání jednotlivých obviněných. Pokud jde o právní posouzení věci bude soud prvního stupně respektovat závazný právní názor odvolacího soudu ve vztahu k problematice trestnosti padělání příkazu k úhradě ve smyslu § 143 tr. zák. Pečlivě také zváží otázku, zda jednání obviněných lze kvalifikovat jako pachatelství či spolupachatelství, eventuelně zda u některého z nich nejde o některou z forem účastenství. Pokud v průběhu dalšího řízení vyjdou najevo některé další skutečnosti a důkazy, bude na soudu prvního stupně, aby zvážil jejich případné provedení.

Pro úplnost lze dodat, že na základě výše uvedeného usnesení odvolacího soudu ve věci znovu rozhodoval Krajský soud v Ostravě, a to rozsudkem ze dne 4. 5. 2000, č. j. 31 T 5/99-629, kterým ve shodě s výše již citovaným právním názorem odvolacího soudu uznal všechny tři obviněné vinnými pokusem trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, odst. 4 tr. zák. a pokusem trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 8 odst. 1 k § 176 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a uložil jim tresty odnětí svobody v trvání 5 let s výkonem ve věznici s ostrahou u obviněných Ing. T. M., CSc., a M. P. a ve věznici s dozorem v případě obviněného Ing. J. Č.

Proti výše uvedenému usnesení odvolacího soudu podal ministr spravedlnosti České republiky ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. (tj. v pondělí dne 11. 9. 2000) stížnost pro porušení zákona v neprospěch všech tří obviněných. Po rekapitulaci dosavadního průběhu trestního stíhání v posuzované věci vytkl Vrchnímu soudu v Olomouci, že napadeným usnesením porušil zákon ve prospěch obviněných v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř., § 259 odst. 1 tr. ř. a v ustanovení § 143 tr. zák. Podle názoru ministra spravedlnosti nelze souhlasit s užitím zrušovacího důvodu předpokládaného v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. Odvolací soud dospěl nesprávně k závěru, že příkazy k úhradě či k inkasu nejsou prostředky bezhotovostního platebního styku požívající zvýšené ochrany ve smyslu ustanovení § 143 tr. zák. Tento právní názor odvolacího soudu je v rozporu s ustanovením § 143 tr. zák. Ministr spravedlnosti poukázal na to, že toto ustanovení má na mysli bezhotovostní platební prostředky, aniž je z hlediska poskytované ochrany nějak specifikuje či omezuje. Zákonná ochrana podle § 143 tr. zák. je tedy ve vztahu k § 140 až § 142 tr. zák. poskytována všem bezhotovostním platebním prostředkům i cenným papírům, což také vyplývá i ze srovnání původního vládního návrhu novely trestního zákona a přijatého znění zákona č. 253/1997 Sb. Podle vládního návrhu novely byla ochrana omezena jen na cenné papíry veřejně obchodovatelné, zatímco zákon toto rozlišení cenných papírů odstranil a navíc pod ochranu ustanovení § 143 tr. zák. zahrnul i bezhotovostní platební prostředky. Proto podle názoru ministra spravedlnosti je vrchním soudem zaujatý právní názor v otázce rozsahu poskytované ochrany podle § 143 tr. zák. ve vztahu k bezhotovostním platebním prostředkům v rozporu se zákonem.

V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 3. 2000, sp.

zn. 4 To 3/2000, byl porušen zákon ve prospěch všech tří obviněných v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř., § 259 odst. 1 tr. ř. a ustanoveních § 143 tr. zák., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky na podkladě stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i správnost postupu řízení, jež mu předcházelo, a poté dospěl k následujícím závěrům:

Trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. se dopustí, kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé.

Podle § 143 tr. zák. platí, že ochrana podle § 140 až 142 se poskytuje též penězům cizozemským, tuzemským a cizozemským bezhotovostním platebním prostředkům, jakož i tuzemským a cizozemským cenným papírům.

Podle § 2 odst. 5 tr. ř. postupují orgány činné v trestním řízení tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Podle § 2 odst. 6 tr. ř. platí, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. odvolací soud zruší napadený rozsudek také pro vady samotného rozsudku, spočívající zejména v tom, že jsou nejasná nebo neúplná jeho skutková zjištění nebo proto, že se soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí.

Podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zruší odvolací soud napadený rozsudek bylo-li jím porušeno ustanovení trestního zákona.

Podle § 259 odst. 1 tr. ř. platí, že je-li po zrušení napadeného rozsudku nebo některé jeho části nutno učinit ve věci rozhodnutí nové, vrátí odvolací soud věc zpravidla soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Výše citovanými ustanoveními zákona se soudy obou stupňů důsledně neřídily.

Ve shodě se závěry Vrchního soudu v Olomouci i Nejvyšší soud shledal, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 9. 1999, č. j. 31 T 5/99-528, trpí vadami předpokládanými v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. Vrchní soud zcela důvodně vytkl, že výše citovaný rozsudek krajského soudu je v zásadě nepřezkoumatelný, a to vesměs z těch důvodů, které jsou v napadeném usnesení velice podrobně rozvedeny a na které bylo výše také již stručně poukázáno. Na tyto správné závěry vrchního soudu stran existence zrušovacího důvodu uvedeného v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. lze proto na tomto místě jen odkázat. Je totiž nepochybné, že nejasnosti ve skutkovém zjištění jsou evidentní zejména ve vztahu k závěrům krajského soudu o podílu jednotlivých obviněných na projednávané trestné činnosti. Krajský soud v zásadě nijak nerozlišoval, jakým konkrétním způsobem jednotliví obvinění jednali, jaký byl jejich konkrétní podíl na činnosti směřující k výběru finanční hotovosti ve výši čtyř miliónů korun. Vrchní soud výstižně poukázal na nejasnost a nepodloženost závěru krajského soudu ohledně spolupachatelství všech tří obviněných. Přinejmenším nejasnost skutkových zjištění ve vztahu k účasti jednotlivých obviněných na trestné činnosti ani neumožňuje učinit přesvědčivý závěr o správnosti posouzení jednání obviněných jako spolupachatelství ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. Za této situace lze tedy uzavřít, že vrchní soud nepochybil, pokud napadeným usnesením z důvodu uvedeného v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. k důvodnému odvolání všech tří obviněných zrušil rozsudek soudu prvního stupně a pokud podle § 259 odst. 1 tr. ř.

vrátil věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí. Ostatně obsahem podané stížnosti pro porušení zákona, včetně jejího petitu, nejsou výhrady vůči aplikaci ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. Proto v tomto směru i podle názoru Nejvyššího soudu napadeným usnesením k porušení zákona nedošlo.

Z výroku napadeného usnesení ovšem vyplývá, že vrchní soud k odvolání obviněných zrušil rozsudek soudu prvního stupně též z důvodu uvedeného v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř., tj. že krajský soud údajně porušil zákon. Podle názoru vrchního soudu, který byl výše již podrobně citován, se tak stalo proto, že krajský soud nesprávně posoudil trestnou činnost obviněných (stíhaný skutek) též jako trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. za použití ustanovení § 143 tr. zák., jehož se měli dopustit v jednočinném souběhu s pokusem trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a pokusem trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 8 odst. 1, § 176 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák.

V tomto směru Nejvyšší soud podané stížnosti pro porušení zákona plně přisvědčil, neboť vrchní soud v důsledku svého nesprávného právního názoru nedůvodně zrušil rozsudek krajského soudu s poukazem na vadu, kterou má na mysli ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. Přitom krajský soud v souladu se zákonem dospěl k závěru o možném posouzení skutku též podle ustanovení § 140 odst. 2 tr. zák. za použití ustanovení § 143 tr. zák. a proti jeho právním závěrům (odhlédne-li se od výše již vytýkaných skutkových nejasností) obecně nelze nic namítat.

Vrchní soud z důvodů shora již podrobně rozvedených v otázce možnosti právního posouzení stíhaného skutku též podle § 140 odst. 2 tr. zák. zaujal stanovisko, že příkaz k úhradě (k inkasu) sice je bezhotovostním platebním prostředkem, ovšem nepředstavuje prostředek bezhotovostního platebního styku požívající zvýšené ochrany ve smyslu ustanovení § 143 tr. zák. Podle názoru vrchního soudu se jedná o pouhý formulář bez jakýchkoli ochranných prvků, mající různou podobu, jež lze běžně rozmnožovat a jehož funkce je „funkci peněz dosti vzdálena“.

Právní názor vrchního soudu neodpovídá zákonné úpravě, vyplývající z novelizovaného znění ustanovení § 143 tr. zák. S účinností od 1. 1. 1998 (zákon č. 253/1997 Sb.) je ochrana podle § 140 až § 142 tr. zák. o trestných činech proti měně podstatně rozšířena a je poskytována též tuzemským bezhotovostním platebním prostředkům.

Ze samotného znění § 143 tr. zák. nelze dovodit, že některý z bezhotovostních platebních prostředků je už předem vyloučen z ochrany poskytované tímto ustanovením.

Ochrana bezhotovostních platebních prostředků před jejich paděláním a pozměňováním má oproti ochraně peněz zcela nepochybně jisté zvláštnosti. Na tyto zvláštnosti ostatně vrchní soud v napadeném usnesení vcelku přiléhavě poukázal, avšak z jejich existence vyvodil v posuzované věci nesprávné právní závěry.

Bezhotovostním platebním stykem probíhajícím zpravidla prostřednictvím bank se uskutečňují převody peněz pomocí bezhotovostních platebních prostředků. V rámci bezhotovostního platebního styku jsou to banky, které k usnadnění tohoto styku nabízejí různé instrumenty – bezhotovostní platební prostředky. Je skutečností, že formální podoba těchto prostředků či jejich obsah nejsou zakotveny v obecně závazném právním předpisu.

V této souvislosti je ovšem nutno zdůraznit, že řízení platebního styku v České republice je svěřeno České národní bance (srov. § 2 písm. c), § 38 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů). Česká národní banka také v rámci tohoto zákonného poslání vydala Všeobecné obchodní podmínky, kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech (úřední sdělení ČNB č. 31/1994, ve znění úředního sdělení č.

18/1997, publikované ve Věstníku ČNB- dále jen „Všeobecné obchodní podmínky“). Z čl. 1 Všeobecných obchodních podmínek vyplývá, že na území České republiky se jimi stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech, upravují se podmínky vedení účtů a platební styk a zúčtování prováděné pro klienty bankami. Podle čl. 6 se k provádění bezhotovostních plateb převodem peněžních prostředků z účtu na účet používá bezhotovostních platebních prostředků, mezi nimiž je na prvním místě uveden jednorázový nebo trvalý příkaz k zúčtování ve formě příkazu k úhradě nebo příkazu k inkasu. Příkaz k zúčtování (tj. příkaz k úhradě nebo příkaz k inkasu) musí podle čl. 16 odst. 1 písm. a) až g) obsahovat následující údaje: - bankovní spojení plátce, - bankovní spojení příjemce, - částku, - označení měny, - konstantní symbol, - podpis podle podpisových vzorů, - datum vystavení. V čl. 16 odst. 3 jsou uvedeny i další nepovinné náležitosti příkazu k zúčtování (např. datum splatnosti, variabilní symbol). Všeobecné obchodní podmínky obsahují též vzor tiskopisu příkazu k zúčtování (srov. čl. 17 a příloha č. 2). Dále je třeba zdůraznit, že rovněž v praxi převážná většina plateb v rámci bezhotovostního platebního styku probíhá právě prostřednictvím takto upravených příkazů k úhradě či příkazů k inkasu, které se ustálily jako typické, nejběžnější a nejvýznamnější nástroje umožňující bezproblémové provádění bezhotovostních plateb.

V posuzované věci není sporu o tom, že dne 5. 5. 1998 byl u IPB, a. s., v pobočce v N. skutečně založen běžný účet na jméno M. H., a to za použití pozměněného občanského průkazu a padělaného živnostenského listu. Dne 25. 11. 1998 v jiné pobočce této banky (v Ostravě) byl předložen k zúčtování vyplněný příkaz k úhradě částky 4.116 326.- Kč převodem z účtu VŠB - TU O., opatřený razítkem školy a napodobeninou podpisů, a to ve prospěch výše již zmiňovaného účtu vedeného v pobočce N., a posléze dne 2. 12. 1998 došlo k pokusu z tohoto účtu vybrat finanční hotovost ve výši 4.000 000.- Kč. Předložený příkaz k úhradě (č. l. 252 spisu) přitom obsahuje naprosto reálné údaje o bankovním spojení plátce a příjemce, je zde uvedena konkrétní částka k úhradě v české měně, konstantní symbol, razítko plátce, dva podpisy a datum vystavení. Obsahuje tedy náležitosti plně odpovídající požadavkům uvedeným v čl. 16 odst. 1 Všeobecných obchodních podmínek. Byl tedy předložen tuzemský bezhotovostní platební prostředek plně způsobilý k tomu, aby na jeho základě skutečně proběhl převod peněz. K tomu nedošlo jen proto, že plátce krátce předtím změnil způsob provádění platebního styku a při ověřování toho, zda nebyl předložen ještě dříve používaný prostředek bylo zjištěno, že předložený příkaz k úhradě je padělán. Z výše uvedeného je zřejmé, že padělaný příkaz k úhradě obsahoval jinak zcela správné a reálné údaje, které byly dostatečným podkladem pro realizaci bezhotovostní platby.

S ohledem na tyto konkrétní okolnosti lze dospět k závěru, že na takto padělaný příkaz k úhradě je třeba vztáhnout ochranu poskytovanou ustanoveními § 140 až § 142 tr. zák. ve smyslu ustanovení § 143 tr. zák. Je přitom třeba zdůraznit, že příkaz k úhradě (k inkasu) je prostředkem platebního styku a tímto svým účelem se zásadně odlišuje od různých poukázek (např. stravenky), které sice svým způsobem představují jistou náhražku hotových peněz, ale z jejich podstaty primárně vyplývá, že nejsou prostředkem k uskutečnění platebního styku.

Jestliže příkaz k úhradě jako bezhotovostní platební prostředek je padělán nebo pozměněn takovým způsobem, že obsahuje zdánlivě správné a reálné údaje, které jsou potřebné a způsobilé k uskutečnění platebního styku, pak je opodstatněno poskytnutí trestněprávní ochrany ve smyslu § 140 až § 142 tr. zák. (§ 143 tr. zák.). V jednání pachatele, který takto příkaz k úhradě padělá nebo pozmění v úmyslu jej předložit bance jako pravý nebo padělaný či pozměněný příkaz k úhradě jí předloží k provedení převodu peněz, lze spatřovat trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. vzhledem k ustanovení § 143 tr. zák. Různou míru zdařilosti napodobení příkazu k zúčtování pak bude možno zohlednit v rámci posouzení společenské nebezpečnosti činu, zda tedy je naplněna i materiální stránka trestného činu (§ 3 odst. 2 tr. zák.).

Ze všech shora uvedených důvodů proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že

napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci byl porušen zákon v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. ve prospěch všech tří obviněných. Je tomu tak proto, že vrchní soud jako soud odvolací k odvolání obviněných nesprávně zrušil rozsudek soudu prvního stupně i z důvodu uvedeného v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř., ačkoliv napadený rozsudek touto vadou netrpěl. Dále Nejvyšší soud vyslovil, že v řízení, které předcházelo napadenému usnesení, byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., a to ve prospěch i v neprospěch obviněných. Krajský soud v Ostravě jako soud prvního stupně neučinil ve věci úplná a správná skutková zjištění, což ostatně též konstatoval i odvolací soud. Vrchní soud však s ohledem na nesprávně zastávaný právní názor ohledně právní kvalifikace skutku již nepokládal za nutné vyvozovat další závěry ze zjištění, že rozsudek soudu prvního stupně je nejasný, popř. že jeho skutková zjištění jsou neúplná, v otázkách souvisejících s paděláním předmětného příkazu k úhradě, a to z hlediska možného naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu padělání a pozměňování peněz ze strany jednotlivých obviněných.

Protože v posuzované věci byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 272 tr. ř., tak Nejvyšší soud zrušil jak napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 3. 2000, č. j. 4 To 3/2000, tak jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 9. 1999, č. j. 31 T 5/99-528. Ke zrušení napadeného usnesení bylo nutno přistoupit i z toho důvodu, že vrchní soud v něm vyslovil závazný právní názor, v jehož důsledku soud prvního stupně ve věci znovu rozhodl tak, že v souladu se zákonem (§ 264 odst. 1 tr. ř.) jej ve svém novém rozhodnutí plně respektoval. Současně Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. V rámci těchto navazujících rozhodnutí bylo nutno zrušit též nové meritorní rozhodnutí v této věci – tj. rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 5. 2000, č. j. 31 T 5/99-629, který byl učiněn na základě stížností pro porušení zákona napadeného, a nyní již tímto rozsudkem zrušeného, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze 10. 3. 2000.

Podle § 270 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby v intencích tohoto rozsudku věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. S ohledem na Nejvyšším soudem vyslovený závazný právní názor ohledně posouzení skutku též ve smyslu ustanovení § 140 odst. 2 tr. zák. (§ 143 tr. zák.) pak samozřejmě může vyvstat potřeba, aby krajský soud provedl další důkazy potřebné k náležitému objasnění věci. Krajský soud zaměří svou pozornost i na odstranění těch vad původního rozsudku, na které bylo již shora poukázáno, a které mu také důvodně vytkl i odvolací soud. Pochopitelně, že i v souvislosti s odstraňováním těchto nedostatků může nastat potřeba provedení nových důkazů. Připomíná se, že podle § 270 odst. 4 tr. ř. orgán, jemuž byla věc přikázána, je vázán právním názorem, který vyslovil ve věci Nejvyšší soud, a je povinen provést procesní úkony, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil.